

dr Aldona Kiełpińska

Oceny to nie wszystko! JAK PŁYNĄC STATKIEM OCENIANIA KSZTAŁTUJĄCEGO, WYTYCZAMY KURS KU PRZYSZŁOŚCI

Czy dobra ocena zawsze oznacza, że uczeń naprawdę coś zrozumiał? A może tylko dobrze nauczył się na sprawdzian? W Szkole Podstawowej w Warcinie wierzymy, że nauka to coś więcej niż zdobywanie stopni – to proces, który powinien rozwijać myślenie, samodzielność i zaangażowanie uczniów. Dlatego stosujemy **ocenianie kształtujące**, które pomaga lepiej rozumieć materiał, a nie tylko zapamiętywać informacje.

Nasza szkoła jest częścią programu „**Szkoła ucząca się**”, co oznacza, że nieustannie doskonalimy metody nauczania, aby uczniowie mogli lepiej się rozwijać. W tym artykule postaram się pokazać, jak ocenianie kształtujące zmienia sposób uczenia się i jakie przynosi korzyści. Jak podkreśla Grzegorz Mazurkiewicz: „*W szkole uczącej się (...) najważniejszymi postaciami są uczniowie. Chodzi o to, aby byli aktywni, ale jednocześnie rozumieli wpływ własnego działania na proces uczenia się i na innych, oraz aby umieli kierować swoimi emocjami i procesem uczenia się*”¹.

Nowoczesna edukacja stawia na współpracę, kreatywność i uczenie się od siebie nawzajem. Ken Robinson podkreśla, że kreatywności można się nauczyć² – a dzieje się to najlepiej, gdy uczniowie współdziałają, wspierają się i stanowią dla siebie inspirację. Właśnie na tym polega ocenianie kształtujące – nie chodzi tylko o indywidualne wyniki, ale o proces uczenia się

w grupie i wzajemne wspieranie rozwoju. Ocenianie kształtujące wpływa na codzienną pracę w naszej szkole i przynosi ogromne korzyści.

W kontekście oceniania kształtującego, równie istotne jak rozwój uczniów, jest dbanie o rozwój nauczycieli i stworzenie im odpowiednich warunków do pracy. Jak zauważył Ulrich Hammerschmidt: „*jednym z najważniejszych zadań kierownika szkoły jest znalezienie dla każdego kolegi najodpowiedniejszego dla niego zadania, stworzenia mu możliwości oraz obdarzenie go zaufaniem*”³. W naszej szkole przykładamy dużą wagę do tego, aby nauczyciele czuli się częścią zespołu, który współpracuje, dzieli się pomysłami i wspólnie realizuje projekty. Przykładem tego podejścia jest organizowanie uroczystości szkolnych – wydarzeń, które nie są wynikiem pracy jednej osoby, ale efektem wspólnego zaangażowania całego zespołu pedagogicznego. Zdajemy sobie sprawę, że każdy nauczyciel ma swoje mocne strony i unikalne talenty. Dlatego stawiamy na takie zadania, które najlepiej odpowiadają ich umiejętnościom i predyspozycjom, podobnie jak różni uczniowie mają różne potrzeby w ramach oceniania kształtującego. Celem jest stworzenie przestrzeni, w której każdy może działać w zgodzie z własnymi preferencjami, osiągając jak najlepsze wyniki, ale zawsze w kontekście współpracy z innymi. **Autor słusznie podkreśla, że w szkole uczącej się kluczową rolę odgrywają nauczyciele, którzy są w stanie nie tylko rozwijać uczniów, ale także nieustannie pracować nad własnym rozwojem zawodowym.** W swojej refleksji U. Hammerschmidt zauważa, że w takim środowisku to właśnie nauczyciele są tymi, którzy uczą się nieustannie – nie tylko po to, by doskonalic swoje umiejętności, ale by wspólnie tworzyć przestrzeń, w której każdy ma możliwość działania i rozwijania swoich kompetencji. W ten sposób, poprzez systematyczny rozwój nauczycieli, szkoła staje się miejscem, które wspiera zarówno uczniów, jak i samych pedagogów. **U. Hammerschmidt wskazuje na istotną zależność między organizacyjnym „uczeniem się” a indywidualnym rozwojem – jeżeli te dwa elementy nie są ze sobą sprzężone, pozostają jedynie pustymi słowami.** Podkreśla, że przez pojęcie

1. G. Mazurkiewicz (red.), *Ucząca się szkoła. Od rozwoju jednostek do rozwoju wspólnoty*, Warszawa – Kraków 2015.

2. K. Robinson, *Oblicza umysłu. Ucząc się kreatywności*, przeł. A. Baj, Kraków 2010.

3. U. Hammerschmidt, *Ucząca się szkoła? Uczący się nauczyciele! Próba refleksji krytycznej i punkt wyjścia do rekonstrukcji [w:] Ucząca się szkoła. Od rozwoju jednostek do rozwoju wspólnoty*, G. Mazurkiewicz (red.), Warszawa – Kraków 2015.

„uczącej się szkoły” należy rozumieć placówkę, która: zapewnia jak najlepsze warunki do indywidualnego uczenia się, traktuje nauczycieli jako podmioty badające, otwarcie komunikuje doświadczenia uczenia się, wprowadza zasady (samo)refleksji i regularnie je praktykuje, pojmując racjonalność jako jedność rozumu, emocjonalności i działania, pielęgnuje klimat szacunku i zaufania wśród wszystkich aktorów edukacyjnych⁴. W Szkole Podstawowej w Warcinie staramy się na co dzień wdrażać te zasady. Nasze działania zmierzają ku stworzeniu przestrzeni, w której zarówno uczniowie, jak i nauczyciele mają możliwość samodzielnego i wspólnego uczenia się, dzielenia się doświadczeniami oraz refleksji nad własnym rozwojem. Tworzymy kulturę, w której każdy ma głos, w której wzajemne zaufanie i szacunek są fundamentem współpracy, a racjonalność łączy nasze myślenie z działaniem. Takie podejście pozwala nam na nieustanny rozwój jako społeczności uczącej się.

Cytując M. Fullana, można stwierdzić, że „najlepsze szkoły wymagają dyrektora odznaczającego się odwagą i zdolnością tworzenia nowej kultury opartej na zaufaniu relacyjnym oraz kultury zdyscyplinowanego poszukiwania informacji i zdyscyplinowanych działań⁵”. U nas odwaga dyrektora przejawia się w konkretnych działaniach na rzecz tworzenia otwartej i współpracującej kultury edukacyjnej. Jako przykład takiej działalności można wskazać organizowane przez Kuratorium Oświaty w Gdańsku **spacery edukacyjne**, które pozwalają dyrektorom z innych szkół na obserwowanie, jak wdrażamy nowoczesne metody nauczania i zarządzania. Takie inicjatywy nie tylko umożliwiają wymianę doświadczeń, ale także inspirują do wprowadzania innowacji w innych szkołach, sprzyjając wspólnemu rozwojowi całej społeczności edukacyjnej. Załączone zdjęcie przedstawia lekcję pokazową podczas spaceru edukacyjnego w naszej szkole.

Dorota Pintał stawia pytanie „*Jakie zatem wnioski można wyciągnąć z zaproponowanych w szkole działań? Zmiany są nieuniknione. Zmieniająca się rzeczywistość pociąga za sobą konieczność dostosowania się do nowoczesnych nurtów. Nie omija to również szkoły, która przeobraża się nie tylko od zewnątrz, ale przede wszystkim wewnątrz. Zmieniają się bowiem metody pracy, coraz większe znaczenie odgrywają nowoczesne technologie, rozwijają się tendencje do uczenia się przez całe życie. Ważne jest zatem systemowe i racjonalne podejście do zmiany, a o sukcesie decydują nie tylko odpowiednie planowanie, zjednywanie sobie sojuszników, konsekwencja w realizacji zamierzeń, ale także umiejętność przyznawania się do błędów. Między*

innymi to właśnie te czynniki pozwolą na przeobrażenie szkoły w instytucję zdolną do zmiany wyższego rzędu, instytucję stale uczącą się.”⁶ W SP w Warcinie naszej szkole dążymy do tego, aby być szkołą, która nie tylko reaguje na zmiany, ale aktywnie je inicjuje. Każdy z nas, od nauczycieli po uczniów, uczestniczy w procesie nieustannego uczenia się i adaptacji do nowych wyzwań. Dzięki temu stajemy się instytucją, która nie tylko dostosowuje się do zmieniającego się świata, ale również go współtworzy.

Ocenianie kształtujące stanowi jedno z fundamentów pracy Szkoły Podstawowej w Warcinie. Szkoła nie tylko wdrożyła tę metodę, ale także angażuje się w szerzenie jej idei poprzez liczne projekty i warsztaty, które mają na celu rozwój kompetencji nauczycieli w tym zakresie. Oczywiście, oto najważniejsze działania związane z ocenianiem kształtującym, poza już wspomnianymi **spacerami edukacyjnymi**: **Ogólnopolska Konferencja OK-Zeszyt (2016)**: Szkoła zaprezentowała swoje doświadczenia z ocenianiem kształtującym na Ogólnopolskiej Konferencji OK-Zeszyt, podczas której uczniowie pokazali swoje prace, a nauczyciele podzielili się metodologiami wykorzystywanymi w pracy z dziećmi. Była to okazja do promocji oceniania kształtującego jako skutecznego narzędzia motywującego uczniów i wspierającego ich rozwój.

Certyfikat „Szkoła Ucząca Się” (2016, 2019): Szkoła uzyskała dwa certyfikaty „Szkoła Ucząca Się” w ramach programu Całościowego Rozwoju Szkoły (CRS), z uwzględnieniem oceniania kształtującego jako kluczowego elementu w procesie edukacyjnym. Certyfikaty te stanowią potwierdzenie jakości pracy szkoły i efektywności stosowania oceniania kształtującego w nauczaniu.

Konsultacje i współpraca z ośrodkami edukacyjnymi: Nauczyciele i dyrektor szkoły regularnie uczestniczą w konsultacjach dotyczących przygotowywanej nowej podstawy programowej i metod oceniania, w tym oceniania kształtującego. Współpraca z Pomorskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli, a także publikacje artykułów na temat oceniania kształtującego i nowoczesnych metod kształcenia, umożliwiają szkołom z regionu wymianę doświadczeń i wdrażanie najlepszych praktyk.

Te działania wskazują na zaangażowanie Szkoły Podstawowej w Warcinie w promowanie oceniania kształtującego nie tylko w swojej placówce, ale także w szerszym środowisku edukacyjnym. Szkoła nie

4. Ibidem, s. 31.

5. M. Fullan, *Odpowiedzialne i skuteczne kierowanie szkołą*, przeł. K. Krużewski, Warszawa 2006, s. 16.

6. D. Pintał, *Wspieramy uczniów w uczeniu się. Podniesienie efektywności nauczania i uczenia się oraz doskonalenie organizacji procesu lekcyjnego przez zastosowanie oceniania kształtującego*, [w:] *Ucząca się szkoła. Od rozwoju jednostek do rozwoju wspólnoty*, G. Mazurkiewicz (red.), Warszawa – Kraków 2015.

tylko stosuje tę metodę w codziennej pracy, ale także aktywnie dzieli się swoimi doświadczeniami i wspiera innych nauczycieli w rozwoju zawodowym w tym zakresie. Nasza placówka z dumą i zaangażowaniem rozwija nowoczesne metody nauczania, takie jak ocenianie kształtujące, tworząc unikalną przestrzeń dla uczniów, w której mają oni realny wpływ na swój rozwój. Jako jedyna szkoła w gminie wdrażająca tę innowacyjną metodę, czujemy się odpowiedzialni za jej kontynuację i rozwój. Szkoła Podstawowa w Warcinie to samodzielny statek oceniania kształtującego, który płynie pewnie ku przyszłości, rozwijając nowoczesne metody nauczania. Jednak, jak zauważył dyrektor Roman Seta, porównując nas do dwóch różnych statków: „Jeśli jeden statek przyłączy się do drugiego, stanie się szalupą – a taka szalupa nie ma szansy sterować dużym statkiem”. To silna metafora, która obrazuje, jak różne koncepcje edukacyjne i wizje mogą mieć trudności w harmonijnym współistnieniu, gdy brakuje przestrzeni dla obu.

Bibliografia:

- Fullan, M. (2006), *Odpowiedzialne i skuteczne kierowanie szkołą* (K. Kruszewski, przeł.), Warszawa.
- Hammerschmidt, U. (2015), *Ucząca się szkoła? Uczący się nauczyciele! Próba refleksji krytycznej i punkt wyjścia do rekonstrukcji*, w: G. Mazurkiewicz (red.), *Ucząca się szkoła. Od rozwoju jednostek do rozwoju wspólnoty*, Warszawa – Kraków.
- Mazurkiewicz, G. (red.) (2015). *Ucząca się szkoła. Od rozwoju jednostek do rozwoju wspólnoty*, Warszawa – Kraków.
- Pinal, D. (2015), *Wspieramy uczniów w uczeniu się. Podniesienie efektywności nauczania i uczenia się oraz doskonalenie organizacji procesu lekcyjnego przez zastosowanie oceniania kształtującego*, w: G. Mazurkiewicz (red.), *Ucząca się szkoła. Od rozwoju jednostek do rozwoju wspólnoty*, Warszawa – Kraków.
- Robinson, K. (2010), *Oblicza umysłu. Ucząc się kreatywności* (A. Baj, przeł.). Kraków.

Aldona Kiełpińska

Doktor nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo, magister pedagogiki i filologii polskiej, nauczycielka języka polskiego i bibliotekarka w Szkole Podstawowej im. ks. Prałata Alfreda Osipowicza w Warcinie.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Metapoznanie - myślenie o myśleniu

Czy kiedykolwiek zastanawiałeś się, dlaczego myślisz w określony sposób? A może „złapałeś się” na refleksji nad swoimi myślami? Ten fascynujący proces nazywa się „metapoznaniem”. W prostych słowach chodzi o myślenie o myśleniu. Metapoznanie to potężne narzędzie do planowania, monitorowania i oceny tego, jak rozumiemy i wykonujemy zadania. Wyobraź sobie, że wychodzisz ze swojego umysłu i obserwujesz własne procesy myślowe, jakbyś był widzem. Dzięki temu możesz uzyskać interesujące spostrzeżenia na temat tego, jak radzisz sobie z wyzwaniami, podejmujesz decyzje i uczysz się nowych rzeczy.

Czym jest poznanie i metapoznanie?

Poznanie dotyczy nabywania, przetwarzania i wykorzystywania informacji. Obejmuje percepcję, uwagę, pamięć oraz rozwiązywanie problemów – zasadniczo to to, jak rozumiemy świat. **Metapoznanie** natomiast to świadomość i zrozumienie naszych procesów poznawczych. Chodzi o monitorowanie, regulowanie i refleksję nad naszym myśleniem. Strategie metapoznawcze to techniki, których używamy do oceny uczenia się i rozwiązywania problemów.

Metapoznanie: podstawa uczenia się

W błyskawicznie zmieniającym się świecie, gdzie robotyka i sztuczna inteligencja przejmują wiele zawodów, kluczowe jest nauczanie młodych ludzi najlepszych sposobów uczenia się. Proces uczenia się wspierany jest przez **cykl metapoznawczy składający się z 4 etapów**: (1) **Etap planowania**: Myśl i opracuj plan osiągnięcia celu. (2) **Etap monitorowania**: Śledź postępy. (3) **Etap oceny**: Oceń strategię osiągnięcia celu. (4) **Etap refleksji**: Zastanów się nad całym procesem uczenia się i przeanalizuj zastosowane podejścia. Uczniowie z dużymi umiejętnościami metapoznawczymi potrafią: planować, krytycznie oceniać, przewidywać zmiany, radzić sobie z trudnościami oraz refleksyjnie oceniać swoje mocne i słabe strony. Zatem **metapoznanie** to więcej niż tylko umiejętność, **to droga do uczenia się przez całe życie** oraz umiejętność adaptacji.

O projekcie CogniQuest

Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku realizuje działania w ramach projektu CogniQuest – partnerstwo współpracy w sektorze edukacji szkolnej Erasmus+.